

- „Българският Великден“ като девалвираща ценност – коментар на едноименното начинание на политиците
- „Те разцепиха Църквата“ – още по темата за разкола

стр. 3

- Нови перспективи за религиозното обучение у нас
- Богословие: Съвзкресението на човешкия род – из книгата на Христос Яннарас „Вратата на Църквата“

стр. 4

- Преведете вратата в сърцата си – отговор на обвиненията за неразбираемост на богослужения възик

стр. 5

- Пир или слава – за суверените обичаи около църковните празници

стр. 6

Светини от Йерусалим в България

Чудотворната икона на св. Богородица и частица от св. Кръст пристигнаха за поклонение в София

На 9 май вечер в София пристигна иконата на св. Богородица, която се съхранява в храм „Успение Богородично“ в Гетсиманската градина, и частица от св. Кръст. Светините се придружават от Негово Високопреосвещенство Амвросий, митрополит на Неаполи и Самария, и двама монаси от Йерусалимската църква – архим. Мегодий Ливерис и архим. Нектарий Николай.

Иконата и частицата от св. Кръст трябваше да пристигнат със самолет предишния ден, но поради стачка в българските авиолинии, те закъсняха с един ден и бяха превозени с автомобил от Истанбул до София. Свещеният образ и Кръстът бяха посрещнати на границата с Турция от българска църковна делегация, водена от митрополит Геласий, главен секретар на Св. Синод, и протоингела на Софийската

митрополия архимандрит Николай.

При пристигането в столицата светините бяха донесени първо в синодалния параклис „Св. княз Борис-Покръстител“, а след

това в митрополитската катедрала „Св. Неделя“, където бе отслужен молебен. По-късно с литийно шествие, водено от Негово Светейшество Българския патриарх Максим, иконата и

частицата от Кръста бяха пренесени и оставени за поклонение в Патриаршеската катедрала „Св. Александър Невски“.

Още за събитието на стр. 2

† МАКСИМ, ПАТРИАРХ БЪЛГАРСКИ

Слово по случай бележити юбилеи

Ваши Високопреосвещенства и Преосвещенства,

Възлюбени в Господа братя и сестри,

Внезаходимото силение на спасителното Христово Възкресение светата ни Православна църква и нейните боголюбиви чедра празнично изживяват тържеството на днешния ден, който Господ ни сътвори, за да се възрадваме и развеселим в него.

Целият християнски свят навлезе в благодатното 2000-летие от раждането по път на Спасителя Христа – „Светлина от Светли-

на, Бог истинен от Бог истинен, роден, несътворен, единосъщен с Отца, чрез Когото всичко е станало“.

В тази знаменателна годишнина Православните църкви провеждат съвместни тържествени богослужения, научни конференции, симпозиуми и други духовни културни изяви, които обогатяват световната културна съкровищница, осветяват, насърчават и възбуждаят творческите сили на човешката цивилизация.

В пределите на християнското летоисчисление девятият век за славянобългарския род е Божието осенение чрез безсмъртното дело на днес честваните равноапостолни братя св. Кирил и Ме-

тодий и техните богоазарни ученици. Благодатната почва на оная светла епоха даде обилни плодове, които станаха основа на духовния и културен възход на българския род, та и в роските неволи да оцелее чрез щита на вярата и знанието, а родна България да пребъде „Държава на духа“!

Светата ни Православна църква в своя многовековен исторически път бележи светли юбилеи на дати – 1130 от нейната самостоятелност и 130 години от учредяването на Българската екзархия. През всички дни на своето благодатно служение родната ни света Църква е изпълнявала и продължава боговъзбуж-

да да изпълнява своята спасителна мисия сред нашия благочестив народ да сее евангелска просвета и го води по пътя на добродетелния живот и душевното спасение.

Днешният светъл празник отбелязва и 47 години от възстановяването на старославянската Патриаршия през 1953 година (10 май), увенчана с духовна красота и достолешие, бидейки жив член на едната, света, съборна и апостолска Църква. Вярна на своето призвание, тя е стабил и крепело на истината, неугасяем факел, който води народа ни към единство, запазване и обогатяване на традициите, чистота на пра-

вите, утвърждаване на непреходните евангелски морални ценности у поколенията, за да бъдем синове и дъщери на светлината, народ избран, в скъпата ни майка Родина.

Днешният светъл празник духовно се обогатява и с пребиваването в този свят храм – сърцето на нашата столица – на чудотворния Богородичен образ от свещения град Йерусалим, съпроводен от Високопреосвещения митрополит на Неаполи и Самария г-н Амвросий с клирици на Йерусалимската патриаршия. С благоговейно преклонение христолобните люде в несекаем поток изпросват от устръзната Застъпница за

християнския род здраве и щастие в личния живот и семейното огнище с надежда за благополучие и по-светли дни за отрудения ни народ.

Да възладем Богу слава за всичките Му благоденствия към нас, народа и Родината ни и в изпълнение поръката на апостола „нека с търпение изинием предстоящото нам поприще, имайки пред очи началника и завършителя на вярата – Исуса“ (Евр. 12:1-2).

Нему слава во веки веков. Амин.
Христосе Воскресе!
Словото е произнесено на 11 май 2000 г. в Патриаршеската катедрала „Св. Александър Невски“, София.

Светини от Йерусалим в България

Моменти от престоя на светините в столичния патриаршен катедрален храм „Св. Александър Невски“.

Хората търпеливо изчакаха реда си, за да се поклонят пред чудотворната икона на св. Богородица и частицата от животворящия Христов Кръст.

Някои се отклониха за момент от дългата редица, за да вземат благословение от Българския патриарх Максим, който излизаше от храма след богослужение.

ИНТЕРВЮ

Амвросий, митрополит на Неаполи и Самария:

Иконата дойде с мир в България

– Бихте ли ни разкарали за историята на Йерусалимската икона?

– В Йерусалимската патриаршия има много икони на св. Богородица, по тази е най-старата. Съхранява се в храма „Успение Богородично“, построен над гроба на св. Богородица в Гетсиманската градина. Тя не прилича на другите икони и излъчва особена благодат. Както много икони на Божията Майка, и тази е чудотворна. Това, разбира се, зависи и от вярата на хората. Тази икона не е копие, както мнозина си мислят, а е оригиналната, нарисувана от св. евангелист Лука. Но тъй като осем пъти досега са ставали наводнения в храма, където се съхранява, иконата е била частично повредена. Затова се е наложило на няколко пъти иконографите, с трепет, голямо усърдие и страх Божи, внимателно да я реставрират. По тази причина тя изглежда като нова.

– Има ли традиция иконата да се изнася често за поклонение извън

Светата земя в други страни?

– Досега иконата е напускала храма само три пъти. Преди 10 години тя беше изложена за поклонение в Солун, преди три месеца – в Кипър, сега е в България. Предишното посещение в Сърбия. Бихме желали тя да е по-често сред православните народи, но има някои обективни пречки.

Интересна е била срещата на благодатния атонски старец Паисий (преставил се в Господа наскоро) с тази икона в Солун. При вида ѝ старецът, който в молитва е съзерцавал и разговарял с Божията Майка, се развълнувал силно и възкликнал: „Това е истинският образ на св. Богородица!“ – сякаш я познал. След това направил три земни поклона и я целунал.

– Какво според Вас е значението на това посещение за Българската православна църква?

– Един от поводите иконата да дойде в България са всеправославните чествания на големия юбилей 2000 години от

Рождество Христово.

Посещението ни обаче има и друга цел. Ние сме тук също да засвидетелстваме поддръжката на Йерусалимската патриаршия во главе с патриарх Диодор, както и на целия православен свят, към каноничната св. Българска православна църква и Българския патриарх Максим. Надяваме се благодаратта, която носи иконата на св. Богородица, да повлияе на душите на всички, за да осъзнаят, че Църквата е Тяло Христово и никой няма право да прави „операции“ в него – да реже и да шише.

Ние, които принадлежим към църковния клир, вярваме, че ролята ни е да помогнем в Църквата да няма схизми, защото народът очаква от нас да го просвещаваме и да бъде воден към своето църковно шастие – спасението в Христа.

Трябва да добавя и това, че Йерусалимската патриаршия винаги е била в подкрепа на Българската сестра-църква. В бурните години на миналия век, например, когато

Митрополитът на Неаполи и Самария Амвросий, който озглавява делегацията на Йерусалимската патриаршия

се налага печалната схизма върху вашата Екзархия, Йерусалимската патриарх Кирил твърдо се противопоставил. Това става причина впоследствие той да бъде отстранен от патриаршеския престол. Но всички днес се радваме, че тези проблеми отдавна са преодолен и че имаме възможността заедно с вас да празнуваме 47 години от възстановяването на Българската патриаршия.

БЪЛГАРИЯ

Празнични богослужения

11 май, денят на равнопостолните братя св. Кирил и Методий беше отбелязан с тържествени богослужения в Патриаршеската катедрала „Св. Александър Невски“. Празничният ден започна с ранна св. Литургия, отслужена на северния олтар, посветен на св. братя, от Негово Високопреосвещенство Варненски и Великопреславски митрополит Кирил в съслужение с архимандрит Дамян и храмово духовство.

По случай 2000 години от рождеството по път на нашия Господ Исус Христос, 1130 години от основаването на Българската православна църква, 130 години от учредяването на Българската екзархия и 47 години от възстановяването на Българската патриаршия, същия ден в Патриаршеския катедрален старопогиаделен храм-паметник „Св. Александър Невски“ Негово Светейшество Българският патриарх Максим отслужи тържествена св. Литургия и благодарствен молебен пред Йеруса-

лимската чудотворна икона на Божията Майка в съслужение с високите гости от Йерусалимската патриаршия начело с Негово Високопреосвещенство митрополита на Неаполи и Самария Амвросий, Високопреосвещените митрополити: Геласий, главен секретар на Св. Синод, Врачански Калиник, Пловдивски Арсений, Видински Дометиян, Доростолски и Черненски Неофит, Великотърновски Григорий, Плевненски Игнатий и Преосвещените епископи: Траянополски Иларион, Макариополски Гавриил, Левкийски Павел, председател на Патриаршеския катедрален храм, Агатополюски Никон, Деволски Теодосий.

След св. Литургия Негово Светейшество произнесе слово по случай бележитите юбилеи, чествани от Българската патриаршия. Поздравително слово произнесе и митрополитът на Неаполи и Самария Амвросий и отправи пасхален поздрав към богомолците на български език.

ЦВ

Празник в Добридолския манастир

На 7 май, Томина неделя, в Добридолския манастир тържествено бяха отбелязани 140 години от създаването на тази света обител във Видинска епархия.

Тържествена св. Литургия и водосвет отслужи Негово Високопреосвещенство Видинският митрополит Дометиян в съслужение с протосингела на Видинска митрополия старофорен свещениконом Емануил, архиерейския наместник на град Лом свещениконом Цветан и духовници от епархията. Сред поканените гости бяха зам. областният управител на град Монтана, кметът на град Лом и народни представители от областта. Манастирският храм „Св. Троица“ се оказа малък за множеството богомолци, дошли да почетат празника.

С думите на Исус Христос, отправени към съмняващия се ап. Тома: „блажени, които не са видели, и са повярвали“ (Иван 20:29), Видинският митрополит в тържественото си слово акцентира на необхо-

димостта от вяра в единия истински Бог, Който е същият вчера, днес и вовеки. Този, Който преобразява света бавно, но сигурно, подобно на капката, дълбаеща в скалата и отваряща път за цяла река. Негово Високопреосвещенство наблегна и на необходимостта от вяра във Възкресението, върху което се изгражда цялата християнска цивилизация. Митрополит Дометиян направи паралел между 140-годишнината на Добридолския манастир и бележития юбилей от учредяването на Българската екзархия. Това е свидетелство за непресъхващата вяра и православен дух не само на християните от Видинска епархия, но и на целия български народ.

Фактът за дългогодишната история на тази света обител и многолюдния богомолен народ, почел празника, е доказателство за съхраняването на традициите и почитта към учението на Църквата на православните от епархията.

Дякон Иван ИВАНОВ

Коментар на митрополит Амвросий:

За счупеното стъкло и изцеленията

– Ваше Високопреосвещенство, от пристигането на св. икона в България се разпространява слух, че на тържествено от Йерусалим стъклото се счупило и трябвало да бъде подменено с ново. Някои тълкуват това като лоша личба за страната ни. В същото време пред очите на много хора бяха засвидетелствани изцеленията на две тежко болни млади жени, докоснали се до иконата. Как ще обясните всичко това?

– Първо, за стъклото трябва да кажа, че то се счупи, когато превозвахме иконата на път за детинство. Тя е толкова голяма и тежка, а таксито беше тясно. Е, какво да правим, счупи се. Смелихме го с ново и толкоз. Така е, чуят се нещата в този свят. Няма никаква мистика в това, нито трябва да търсим някакъв скрит смисъл в такива естествени явления. Съвсем друго щеше да е, ако

стъклото се беше счупило от само себе си, без никой да докосва иконата, докато тя е на мястото си. Тогава бихме потърсили някакво послание. Но случаят изобщо не беше такъв.

Колкото до изцеленията, те бяха съвсем реални и истински. Ние сме свикнали с много такива прояви на Божията милост към нас човеште, извършени чрез чудотворната икона на света Богородица. При нас се случват ежедневно. Но тук, в България, те са свидетелство и за това, че светията идва с мир във вашата страна и че св. Богородица обича благочестивия православен български народ, помага му и се застъпва за него пред своя Син, нашия Господ и Спасител Исус Христос.

Интервюто е специално за „Църковен вестник“

Поклонническо пътуване до Египет и Израел от 1 до 10 юли 2000 г.

Пътуването до Египет включва поклонение до манастирите „Св. Екатерина“ и „Св. Антоний“ на Синайската планина, както и на храмовете в град Кайро.

Пътуването в Израел включва поклонение до светите места в Ерусалим, Витлеем, Назарет и р. Йордан.

Поклонническо пътуване до Украйна и Русия от 3 до 15 август 2000 г.

Пътуването включва поклонение в Киево-Печорската лавра, Оптинската пустиня, Дивеево, Тихоновската пустиня и Муром.

Справки и записвания: до 30 май 2000 г. на телефони: 02/31 02 35 (през деня) и 02/36 39 35 (след 19 ч.)

За контакт: ФОТОТУР – г-жа Маргарита Колева

„Българският Великден“ като девалвираща ценност

Когато православният християнски свят се готвеше да отпразнува Пасха Христова, нашите политични организационни и странни мероприятия с още по-странно име: „Български Великден“.

Голямата доза популизъм и лицемерие в това нацивание не бяха единственото отблъскващо нещо. Най-компрометиран беше ценностният заряд в него. Защото той е твърде съмнителен.

Всеички видяхме как наши сънародници зад граница напунаха за момент високите чертози на западния си стандарт и сякоха долу (отчасти на разсико на все по-обедняващото отечество) за няколко дни да продават фасони и да демонстрират аристократична дистанция и сиизкождение едновременно. Та да се разбере, че всички сме едно, ама „ние там“ сме по-ние от „вас тук“.

И цялата тази постановка беше толкова антихристиянска по дух, че да се чуди човек как да я свърже с втората част на името ѝ – Великден.

Да припомним обаче какво собствено е „Българският Великден“. А той е нещо доста встрани от Възкресение Христово.

Това е наситеният с трагизъм завършек на националните ни борби за църковна независимост.

Ние скоро празнуваме 130 години от учредяването на Българската епархия. Дояквде това си е наша национална гордост, защото сме показали на света, че все пак българите могат да се обединяват и да свършат нещо заедно. Много обстоятелства около него обаче не са толкова за гордеее.

Нека не забравяме, че прибрзаното и оттам неканонично домогване до автономност (поради навидно въздвижение на мнозина измъчени сънародници) довежда до позорната

Схизма. Макар и под влияние на фанариотите, тя всеправославно се налага на нашата Църква и тежи на цели поколения като дама. Несправедлива и жестока, но тази схизма е била валидна и действала пак до всеправославното ѝ отменяне преди 47 години. И ние днес не можем еднозначно да считаме периода на Екзархията като най-светъл за Българското православие. Без да губи историческото си значение в миналото, той не може да бъде неспоредно и най-висшии идеал – нито църковен, нито национален.

„Български“ бил наречен оня Великден, за който българските християни за пръв път открито поставили националните си сантименти малко над Христовото учение. Предпочели да са малко повече родолюбиви и малко повече народ български, отколкото народ Христов. Отново, позора наивността... Църквата винаги е на-

сърчавала национално самосъзнание и родолубие у християнските народи, но „Българският Великден“ за момент нарушил границата и равновесието между добрите половики на доброто цяло. На самия Иларион Макариополски – човек вец в църковните дела – не му било никак лесно да не помене името на Цариградския патриарх на Великден. Но има един преломни и трагичен момент, когато той се вслушва в тълпата:

„Разшии Българската църква в името на българщината!“ И след това дълги години сме плащали висока духовна цена за този „цивилизационен избор“, докато докажем на света, че наложената впоследствие схизма всъщност е една несправедливост...

„Българският Великден“ е символ също и на един наш всеобщ голям балкански грях – омразата между близки и съседски народи, изповядващи една

истинна вселенска православна вяра, участващи в една духовна благодат. А всички ние – и гърци, и българи, и сърби, и румънци, сме използвали тази свята вяра за разпри и за ненавист. Вместо благодатно да съхраним огнените езици на Петдесетница, ние сме допуснали допотопни и вавилонски крамоли да ни разделат, отчуждат, озлобят едни срещу други.

Днес, в началото на 21-ви век, вече няма голямо значение кой тогава е бил крив и кой прав. Поцякога Бог мрази нашата дребнава човешка правдина. И дано сме изкупили всички ови грях, дано вече ни е простен. Дано наистина вече сме „едно в Христа“.

Но защо нашите политичи днес ни го напомнят, и то точно за Възкресение Христово? Защо ни хвърлят в очите тези събития от миналото като нещо неспоредно, достойно за подражане и днес? Защо не нарекоха

краткото завръщане на нахранените пилци в обединялото им гнездо „Златен век“ например? Така щеше да е по-поучително. А не „Български Великден“!

Или това беше намек, че се готви нов „Български Великден“ на каноничната ни Българска православна църква? Защото, ако продължава упорството в поддржането и издржането на разкола, политичите може да ни навлекат точно това – нова схизма. А младите ни сънародници, заминали преди 4-5 години на Запад, едва ли ще имат мъдростта да ги посветват правилно по църковните въпроси. Дали мият чинии, дали работят в банки или в компютри, но всички много добре знаем в какво критично състояние са българските ни енории на Запад.

Де го чукаш, де се пука... Ала неслепите дозуни водят до ненавременни размисли.

Ангела ВЕЛИЧКОВ

Ретро

Как шуменци постигат своята духовна независимост преди 140 години

В средата на XIX век Шумен е център на отделна църковна епархия с хилядолетна традиция, в която никога не узасва българската реч, книжовност и просвета. През януари 1851 г. Преславски владика става гъркът Венямин, който за едно десетилетие със своето високотемие си навлича неприязнята на населението. Главни инициатори за изгонването му са учителът Никола Ив. Бацаров, грош в Шумен от Мачин през 1858 г., и Анастас х. Стоянов. Тогава шуменските училища са под контрола на директора Сава Доброплодни, който е близък на владиката, аборира се за гърци книги и пее в църквата „Св. Възнесение“ на гърци език. Бацаров се сприятелява с колегите си Добри Войничков и Атанас Бюодаров и започва агитация срещу Цариградската патриархия сред по-младите граждани. На 1 май 1859 г. Доброплодни се премества в Сливен. Ръководството на училищата преминава в ръцете на Войничков.

През същия месец шуменци решават да честват тържествено празника на св. Кирил и Методий и искат благословението на владиката. След продължителни молиби и убеждения той дава неохотно съгласието си при условие, че ще се пее в цър-

квата не църковнославянската служба от Миней, а стихирите (песнопения), съставени от самия него. На 11 май 1859 г. владиката ги пее на гърци, а Бацаров – в превод на български. Вестник „България“ (бр. 9 от 23 май) съобщава, че след службата Милонов и Д. Попов произнасят патристични речи в чест на двамата св. братя.

След пет месеца тлевещият конфликт избухва при освещаването на новата църква „Св. Триметели“, чийто архитектурен план и име са наложени от Венямин. В автобиографията си Бацаров твърди, че учителите подгледат един ученик да открадне Молитвеника (Евхолозион) на владиката, за да не се служи на гърци. Това се потвърждава от дописката до в. „България“ (бр. 35 от 21 ноември 1859 г.). Венямин е принуден да нареди на дошлия от Котел иконом поп Костадин да чете по църковнославянски. Друга дописка до същия вестник (бр. 39 от 19 декември), споделя, че борбата срещу владиката не бележи успех „поради продажливост“.

На 14 февруари 1860 г. шуменци подписват молба до великия везир патриарха за отделна на Българската църква (в. „България“, бр. 49 от 27 февруари). През март те подават нова жалба до патриархията срещу Венямин и искат да бъде замес-

тен с българин – Иларион Макариополски, архимандрит Антим или отец Неофит Руски (в. „България“, бр. 52 от 19 март). На 3 април с. г. се пада Великден. В българската църква „Св. Стефан“ в Цариград служи епископ Иларион Макариополски, който по настояване на народа не споменава името на Цариградския патриарх за пръв път след края на XIV век. Този случай дава сигнал за борба из всички български земи. След като проповяда на 8 май 1860 г., Бацаров казва на служещия свещеник поп Георги (Герчо) да не споменава и той Цариградския патриарх. Народът ликува. При посещението си в Шумен на 23 май 1860 г. великият везир Кабръль Мехмед паша разглежда оглавяванията срещу Венямин и ги намира за основателни (в. „България“, бр. 64 от 8 юни).

Уволненият гърк владика заминава за Котел, оптам за Жеравна, връща се в с. Мараш, а накрая се приютява при татарския султан във върбища. Той умира далеч от Шумен през декември 1870 г. (в. „Турция“, бр. 42 от 5 декември). След две години Преславската епархия е съята с Варненската и начело застава младият митрополит Симеон – бивш гъркоман от Бургас.

Архимандрит д-р Павел СТЕФАНОВ

Лични

„Те разцепиха Църквата!“

Никога не е късно да се каже истината

В интервю по програма „Хоризонт“ на БНР на 24 април т. г. бившият президент на България д-р Жельо Желев, като изброяваш грешките на своите бивши спартийши от периода на управлението им през 1991-1992 г., рече и дори повторил: „Те разцепиха Църквата!“

Направи впечатление, че всички други грешки той ги каза по веднъж, а тази я подчерта в повторение и натрътване. Благодарим

на д-р Желев за тази изречена истина. Той не криеше, че е атеист. Ходеме протоколко на църква от дъжд на вятър, но не лицемереше с набожно кръстене.

Отдавна се знаеше, че в греха на разкола първенствуваша известните политически среди у нас, но никой не го беше признавал така открито и без заобикалки: „СДС разцепи Църквата“. Защо и как – това е друг въпрос. Обикновен преврат ли искаха да направят? Иматите и средствата на БПЦ ли целяха? Блокването на дейността на Българската църква, най-масовата неправителствена организация в страната, ли желасха? Или възрвенуваха славата на комунистическите атеисти, та да се свърши най-сетне с това Православие в България, както някои нескрито агитира? Или пък всичко това заедно?

Но „Бог вижда!“, както е рекъл старобългарският книжовник.

ИЖД

Възвание

С благословието на Негово Високосреденство Врачанския митрополит Калиник на 13. IX. 1998 г. в с. Згориград бе извършен водосвет и положен основният камък на православен храм „Света Троица“.

Изграждането на храма става основно с дарения. Главен спонсор на строежа е фондацията на д-р Ангелина Николовца. Средства са дали и Дирекцията по вероизповеданията, строителни фирми, проектанти и др.

Досега са изградени основните и първата плоча на храма. Предстои издигането на основния корпус до покривната конструкция.

Църковното настоятелство на храма се обръща с молба за финансово подкрепа за довършване на строежа.

Даренията могат да бъдат внасяни на банковата сметка на храм „Света Троица“, с. Згориград:

660 76644 – 101 280 321 I в левове

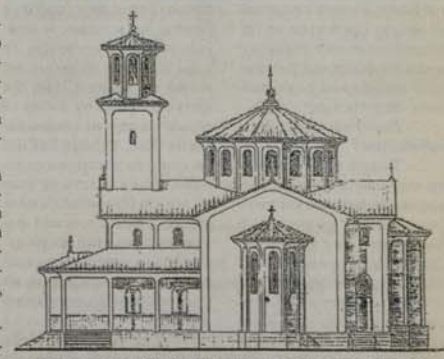
660 76644 – 111 280 321 V в щатски долари

ТБ „Биохим“ АД – клон „Пирин“ – София, бул. „Ал. Стамболийски“ 141.

Имената на всички дарители ще бъдат вписани в специална книга, която ще се съхранява в новозидания храм.

За контакти:

д-р А. Николчева, София, ул. „Екзарх Йосиф“ № 9, тел.: 981-48-19

Храм „Света Троица“ – южна фасада, с. Згориград, арх. Мария Хаджи-георгиева

ИНТЕРВЮ

Нови перспективи за религиозното обучение у нас

Доктор Божидар Андонов е първият богослов от България, който защитава докторат по религиозна педагогика в Германия. С благословението на Св. Синод на БПЦ и с препоръка на Богословския факултет в София през 1995 г. той започва докторантура в Богословския факултет на единствения католически университет за немскоговорещите страни в град Айхщет, като специализира в катедрата по религиозна педагогика и дидактика на религиозното обучение при професор д-р Енгелберт Грос.

— *Вие сте били единственият православен богослов в католическия богословски факултет, какво беше отношението към Вас?*

— *Аз се радвах на чудесно отношение на цялото преподавателско тяло на*

занимания имаше докторирането ми. Съгласно правилника за докториране на Богословския факултет посещавах лекции по Стар Завет и Средновековна и нова църковна история и техните семинари. Също така участвах във всички семинарни работи на катедрата, а заедно с научния сътрудник на моя професор Клаус Кьониг инспектираме всяка седмица уроци по религиозно обучение в различните училища, където практикуваха студенти, а след това правехме разбор на учебните часове и дискусия.

Освен това през 1997 г. бях поканен като православен богослов от епископа на Айхщет, д-р Валтер Микса, да участвам в комисия по създаване на един колеж — Collegium Orientale, който се финансира от спарията на Айхщет и който има за

Доктор Божидар Андонов приема поздравления след защита на дисертацията си

За учебната 1999/2000 г. успях да препоръчам двама студенти от Богословския факултет в София — Николай Цурев и Мариян Тозев, за следдипломна специализация в този факултет. Моят стремеж е да спомогна за създаване на добри и полезни контакти между двата факултета. След завършването си от Германия запознах деканското ръководство на Богословския факултет в София с моя приятел проф. д-р Хариберт Бехер, професор по социология към същия университет. Той е и ръководител на екип от Европейската общност за контакти с българското правителство за подпомагане изграждането на социалните институции в България. Проф. Бехер помага и ще помага за създаването на учебна дисциплина „Социология“ и в Богословския факултет в София.

— *Имайки предвид световните тенденции и съвременното състояние на религиозното образование у нас, какво би трябвало да се направи за по-успешното му развитие в България? Имате ли конкретни идеи?*

В началото на месец октомври 1999 г., под ръководството на моя научен ръководител проф. Грос, в Айхщет бях свикан световен конгрес на религиозните педагози, на който бях поканен и аз. Присъстваха около 400 делегати от цял свят. Изнедах се много научни доклади върху проблемите на религиозното обучение и практиките в различните страни. Станаха интересни дискусии, обмени се опит. Интересното за мен бе да констатирам, че практиката на провеждане на учебни часове по религия в страните на изток от Германия и Австрия е почти една и съща, т.е. по мюнхенския метод, който е бил действащ в Германия до 50-те години. По него са съставени и уроците по религиозно обучение у нас до забраната му през 1947 г., а според мен и повечето уроци в съвременните учебници.

Какво трябва да се направи сега? Изхождайки от наученото от мен в Германия, смятам, че би било

добре в богословските факултети в учебния предмет „Религиозна педагогика“ да се акцентира върху дидактиката на религиозното обучение. Тя ще даде на бъдещите учители нови идеи и импулси при подборане на теми и съставяне на уроци, които с лекота ще се възприемат от учениците в различните възрастови групи и ще засили интереса им към религиозното обучение. Второ, време е вече нашите студенти-практиканти да „влязат“ в училище, това ще рече, че те трябва най-малко 1-2 месеца да практикуват в общообразователното училище, за да се запознаят с учителската практика, с тънкостите и особеностите на учителската професия, с мисленето на учениците и техните проблеми. Необходимо е практикантът да добие опит в няколко учебни часа по религия, като съставя уроци и ги изнася под ръководството и наблюдението на учител-ръководител и веднъж пред асистента по религиозна педагогика. Религиозно е в Богословския факултет да има изградена малка „медийна централа“ с нагледни материали — картини, икони, филми, които ще даде възможност на бъдещите преподаватели да се запознаят с тези материали и да се ползват от тях. И не на последно място, трябва да се помисли за учебни помагала за учители, които да кореспондират с темите на уроците в учебниците по религия.

Разбира се, има още много неща да се споделят в тази насока, но не всичко е възможно да се спомене сега.

Ако ми разрешите, накрая бих желал чрез вас да благодаря най-сърдечно на Високопросвещените митрополити Дометиян, Неофит и Симеон, както и на декана на Богословския факултет в София проф. д-р Димитър Киров и ректора на Духовната семинария архимандрит Сионий за поздравленията към моя научен ръководител проф. д-р Енгелберт Грос и мен за успешно завършване на доктората.

Интервюто взе
Полина ГЕОРГИЕВА

БОГОСЛОВИЕ

Съвъзкресението на човешкия род

Като възкръснал от мъртвите, Христос възкреси заедно със Себе Си Адам и целия род човешки, т.е. всяко човешко същество. Нашият индивидуализъм пречи да бъде разбрана тази екзистенциална връзка между човека и цялото човечество, между личността и всеобщата природа. По какъв начин универсалната човешка природа в лицето на Адам се оказва откъсната от източника на живота и как в Христос и с Христос тази същата природа възкръсва и се оживотворява? Философските категории едва ли ще ни помогнат да вникнем в тези събития. А именно тук е съсредоточена тайната на греха и спасението, чието познаване е необходимо, за да разберем трагичния смисъл на човешката история.

„Понеже, както смъртта дойде чрез човека, тъй и възкресението от мъртви дойде чрез човека. Както в Адама всички умират, тъй и в Христа всички ще оживеят“ (1 Кор. 15:21-22). Апостол Павел набляга на това, че единната природа на човека е съсредоточена в една личност, но го разкрива само в образно-символична форма, говорейки за разделящата „преграда“, разрушена с „кръвта Христова“ (Ефес. 2:13-14), за „дивата маслина“, присадила се към добрия корен (Рим. 11:17). Настоящността, за която апостол Павел подчертава факта на унищожението на смъртта със смърт, ни позволява да предложим своя интерпретация на неговата символика. Можем да кажем (въпреки белостта на нашия език), че личната свобода на Христос чрез свободното присъствие на смъртта привежда човешката природа към изристен отказ от автономност на битието. Тъй като смъртта на всеки отделен човек представлява сама по себе си разплата за екзистенциалната автономия, тъй като Божествената любов приема всяка смърт така, както с прерастване на Сина Божий: като отказ на твартата да се съпротивява на Божеството, като нейно съгласие за възстановяване на съединението с Бога.

И така в Личността на Възкръсналия и Възнеслия се в плът на небесата Христос, Бог приема „всяка плът“, оставяща в момента на смъртта претенцията за независимост на съществуването. Бог се съединява с всеки човек и го оживотворява. Смъртта, „най-последен враг“ (1 Кор. 15:26) се явява от тук нататък като триумф на Божествената любов, като встъпване в Царството на живота. Става така, защото: „Знаем, че, когато земното наше жилище, тая хижка, се разруши, ние имаме от Бога дом на небесата, жилище неръководно, вечно... и като знаем, че, докле живеем в тилото, се отдалечаваме от Господа... по-скоро желаем да напунем тялото и да се приберем у Господа“ (2 Кор. 5:1,6,8).

Но и преди настъпването на биологическата смърт, идваща „та смъртното да се погълне от живота“ (2 Кор. 5:4), всеки доброволен отказ на човека от екзистенциална автономия представлява сам по себе си повторение и подражание, подобно на самоотвержеността на Разпнатия Син Божий — пред лицето на Божествената любов. Самата плът, която ни обгръща, макар и да не престава да черпи своето битие и живот от собствените си биологически функции, принадлежи към същото това естество, от което е и плътта на възкръсналия Христос — съпричастна на живота на Троицата. В Неговото Лице нашата единна природа влиза в отношение с Бога, аналогични с отношенията между Отец и Син. Любовта на Отца към Въплътения се Син не е субективно преживяване, а е животворяща и съществуваща енергия, източник на всяко битие. По същия начин нашата тварна ипостас се съединява с потока на живота, произвяващ нашата природа благодарение на нейното ипостасно единение с Божеството в Лицето на Христос. Това става тогава, когато индивидуалната човешка плът принудително (с идването на смъртта) или доброволно (при кръщенето, аскезата или мъченичеството) се отказва от упорития стремеж към автономия. Следователно както Божествената любов е сътворила със Словото всичко съществуващо в света, така чрез въплътеното Слово тази любов обновява всяко тварно битие, правейки го нетленно.

Из „Вера Църква“, Христос ЯННАРАС
Превод: Мария ИВАНОВА

Момент от промоцията на докторската работа на г-н Андонов в университета в Айхщет

факултета. Но особено съм доволен, че бях под вещото ръководство на един много добър специалист в областта на дидактиката на религиозното обучение, какъвто е проф. Грос, който със своята педантичност, точност и коректност е пример за мен. Той и неговият научен сътрудник г-н Клаус Кьониг промениха моите представи за научната работа и с търпение и много финес ми разкриваха тайните на религиозната педагогика.

— *Върху какъв проблем работите?*

— Темата на докторската ми работа беше „Православно-християнското религиозно обучение в България“. Тя е в обем 390 страници и представлява общ исторически преглед от покръстването на българите до днешни дни. Като акцентът е върху религиозното обучение през комунистическия период (1944—1989) с примери и религиозно-педагогически коментар. Отделил съм място и за периода от 1989 до 1998 г., също с примери и коментар. Работата ми завършила с перспективи за религиозното обучение у нас.

— *Освен с пряката Ви научна работа, с какво друго се занимавате по време на следването си в Айхщет?*

Приоритет на моите

цел да подслонява млади богослови от православните и дохалкидонските църкви, за да им се даде възможност за научна богословска квалификация към университета. Радвам се, че тази идея видя бял свят и този колеж вече съществува под ръководството на моя добър приятел д-р Андреас Тирмайер, който е ректор на колежа, и вече има около 30 студенти. Те след успешно полагане на изпит по немски език ще получат право на избор за област за научна специализация. Две години бях помощник на ректора и се занимавах, на базата на опита ми от Духовната семинария и Богословския факултет, да създам добра атмосфера в колежа и да допринеса за утвърждаване на православен дух сред колежаните.

— *Има ли традиционен обмен на специализанти между богословските факултети в София и Айхщет?*

— За съжаление не. Промоцията на моята докторска работа е първата на православен богослов в този католически богословски факултет. Доколкото знам, тази промоция е първата на преподавател от Духовната семинария и Богословския факултет в София, освен професорите докторирали преди 1944 г.

КАНОНИЧЕСКО ПРАВО

† Врачански митрополит КАЛИНИК

Автокефалията

От бр. 7
Граници на самостоятелността на автокефалните църкви

Всички недоразумения, канонически въпроси, дела, отнасящи се до всички църкви – всичко това било причина за взаимно общение между отделните автокефални църкви. Това взаимно общение и сега трябва да бъде не само писмено, но и лично, непосредствено, „уста к устам“, до пътя на взаимно посещение на предстоятелите на църквите, техните общи съвещания, по пътя на изпращането свои пълномощници, по пътя на възстановяването на древния институт на апокрисиарсите, един вид църковни посланици, по пътя на основаване на подвория и т. н. Трябва да се отбележи, че именно в сегашно време стремежът на автокефалните църкви към взаимно общуване не отслабва. Всеправославното съвещание на о. Родос (1961 г.) обрна особено внимание на обявление на тези връзки между православните църкви и предложи много начини за осъществяването им. Всичко онова, което в началото на християнството се е утвърдило по обичая (I Всел. събор, 6), то после вселенските събори го облекли в закона сила: „Областните епископи да не простират своята власт над църкви зад пределите на своята област

и да не смесват църквите“ (II Вс. с., 2 пр.). И така, резюмирано може да се изрази как според каноните се очертава самостоятелността на поместните църкви: а) в независимостта на йерархията на една църква от друга (8 правило на III Вселенски събор. Тук е изъяснен съответният канонически принцип по отношение самоуправлението на Кипърската църква); б) в йерархическите права (I Вс. с., 7 пр.; IV Вс. с., 28 пр.); в) в правовото значение на местното законодателство и независимостта на съда (Апост. пр. 37; II Вс. с., 2 пр.); г) в особеността на местните обичаи и църковните обреди (Увод към Посланието на източния патриарсис 1724 г. Тук се съобщават на великобританските християни определенията на Йерусалимския събор от 1672 г. А заедно с това, каноните, заради единството на Църквата, забраняват на поместните църкви: а) да съставят ново учение на вярата или да изпускат каквото и да е от общото учение (III Вс. с., 7 пр.; Трул. с., 1 пр.); б) да отстъпват в своето управление от основните закони на Вселенската църква (Трул. с., 2 пр., VII Вс. с., 1 пр.) да възведат нещо ново в това, което е осветено от апостолите по предание и съхранено в Църквата от векове (Трул. с., пр. 13, 28, 29, 32, 55, 56 и 81) VIII Вс. с., 7 пр.; Ганг. с., 21 пр.), да нарушават църковно-

то единство с останалите църкви и да посягат на местните права и обичаи на другите църкви (III Вс. с., 8 пр.; Трул. с., 39 и др. правила).

Основни фактори на автокефалията

Тъй като историята на Църквата свидетелства, че имало много спорове за правата на автокефалията, вследствие на което са се разваляли нормалните взаимоотношения между православните църкви, необходимо е да се посочат истинският критерий за каноническа оценка на автокефалията на дадена църква.

Думите на Самия Основател на Църквата Господ Исус Христос: „Няма пратеник по-горен от оновова, който го е пратил“ (Иоан. 13:16; Лука. 6:40), в пълнота обосновават юридическата аксиома, че никой не може да даде на други по-големи права, отколкото сам той има, която същевременно е и каноническа аксиома. Тъй като всяка автокефална църква има висша власт и притежава пълен суверенитет, то очевидно следва, че да основе автокефална църква може само такъв орган или лице, което само има висша суверенна власт. Само три са факторите с каноническо пълномощие за основаването на автокефални църкви: апостолската власт, вселенските събори и съборите на автокефалните църкви.

а) Изтъкна се, че апостолите са имали пълна власт в Църквата и че са основавали църкви на автокефални начала. От това древно положение понякога се допускал неправилен извод, че само тези църкви имат право на автокефалност, които били основани от апостолите. Напр. папа Лъв Велики (писмо 104,3) и Николай I (Мин. лат. 119, 927) оспорвали автокефалията на Константинополската църква, доказвайки, че тя не е основана от апостолите. Точно така Антиохийската църква се стремела да докаже, че Грузинската църква не може да бъде автокефална, тъй като никой от апостолите не е бил в Грузия (Диевник и протоколи на предсъборното присъствие, III, 2, 134). А папа Григорий Велики доказвал (Мин. лат. 77, 899), че целият християнски свят трябва да се подели между три църкви: Римската, Александрийската и Антиохийската, понеже те били основани от апостол Петър. Тази теория подтикнала някои църкви да създават легенди за своя апостолски произход, за да оправдаят автокефалията си. Всички тези легенди почивали на твърде несигурни исторически основания. Така например Константинополската, Грузинската и Руската църква свързвали своето основаване с името на апостол Андрей.

АПОСТРОФ

Преведете вярата в сърцата си

Пределите религията на български“ беше озглавена поредната до за хули в „24 часа“ срещу Православие и Църквата у нас. На пристел то път беше църковнославянский език. Той бил причината за варварското поведени на тълпите, превели (за половин час) храмовете във велиденската нощ. Понеже свещените „мънкали и каканижели“ нещо неясно „в мазните си бради“. Езикът бил неразбираем и мъртъв – като латинския. И понеже посетителите не разбирали, затова се държели несприлично в църква. Изобщо, това била причината българинът да страни от Православие.

Първо, очевидно е, че авторът е виждал свещеник само в продуктите на киностудия „Бояна“ от тоталитарно време. Оттам са и неговите наблюдения от браздите на свещениците.

Второ, по-съществено: всеки, който дори само от любовителство е надничал в който и да е храм през време на богослужение, е разбрал, че апостолските четива, Старият Завет, Евангелието и Символът на вярата се четат на чист съвременен български език. Проповедите също. Така че авторът просто лъже. По-точно, клевети една институция, благодарение на която се казва Росен Янков – без значение дали има, или няма българско самосъзнание.

Трето, най-важното: от казаното става ясно, че както той, така и онези с несприличното поведение, нико не са разбрали, защото нико не са чули, защото не искат. Защото сърцата им са далеч от свещеното и от желанието да се докоснат до него. Оттам се притъпява и вниманието. Четвърто: църковнославянский език е важно да се съхрани. Толкова важно, че е спасително за вярата ни, за идентичността ни, за духовния и за културния ни облик като цяло. На църковнославянский са написани църковните богослужения – свещените текстове, носещи в себе си високи богословски откровения. Тъй като християнското служение е словесно, висотата на словото трябва да се запази. А фактът, че в националния ежедневник „24 часа“ се появяват материали с подобен езиков облик, свидетелства за това, че съвременният български език все повече се вулгаризира. Това го прави все по-непригодно да бъде богослужбен. Освен това, за сведение, църковнославянский векове наред е бил не само църковен, но и международен официален дипломатически език. Във всеки случай, човек може и малко поаристократично да оспорва разни неща. Но така е било винаги – плебей, като не разбира нещо, не се стреми да го разбере, но гледа да го бутне, да го закачи с куклата, да му метне приката и да го унищожи, за да не му спира хамския порив да консумира понататък. В този смисъл да се „преведе религията на български“ означава тя да се профанизира и окверни. Преди всичко е необходимо не религията, а вярата да се преведе в сърцето на езика на любовта.

нието да се докоснат до него. Оттам се притъпява и вниманието.

Четвърто: църковнославянский език е важно да се съхрани. Толкова важно, че е спасително за вярата ни, за идентичността ни, за духовния и за културния ни облик като цяло. На църковнославянский са написани църковните богослужения – свещените текстове, носещи в себе си високи богословски откровения. Тъй като християнското служение е словесно, висотата на словото трябва да се запази. А фактът, че в националния ежедневник „24 часа“ се появяват материали с подобен езиков облик, свидетелства за това, че съвременният български език все повече се вулгаризира. Това го прави все по-непригодно да бъде богослужбен. Освен това, за сведение, църковнославянский векове наред е бил не само църковен, но и международен официален дипломатически език.

Във всеки случай, човек може и малко поаристократично да оспорва разни неща. Но така е било винаги – плебей, като не разбира нещо, не се стреми да го разбере, но гледа да го бутне, да го закачи с куклата, да му метне приката и да го унищожи, за да не му спира хамския порив да консумира понататък.

В този смисъл да се „преведе религията на български“ означава тя да се профанизира и окверни. Преди всичко е необходимо не религията, а вярата да се преведе в сърцето на езика на любовта.

ЦВ

ЕЗИК СВЕЩЕН

Трето спрежение в църковнославянский език

Тази граматична категория се състои от пет глагола, които нямат съединителна гласна между глаголната основа и окончанието*. Те са бити (съм), вбдѣти (зная), ѡбѣти (ням), дѣти (ще дам) и техните производни (напр. воздѣти, повдѣти и др.). Това спрежение се нарича древно или архаично, понеже в него са запазени почти без изменение старобългарските глаголни окончания.

Представме в пълнота спрежението на спомателния глагол бити чрез следните таблици:

Table with 2 columns: Present tense (Неопределено наклонение) and Imperfect tense (Минало несвършено време). Rows include 1st, 2nd, 3rd person singular and plural, and double number forms.

Table with 2 columns: Imperfect tense (Минало несвършено време) and Conditional tense (Условно наклонение). Rows include 1st, 2nd, 3rd person singular and plural, and double number forms.

Table with 2 columns: Imperative tense (Желателно наклонение) and Participle (Причастие). Rows include 1st and 2nd person singular and plural, and double number forms.

* По този и по въпроса за спрежението изобщо вече е писано в „Църковен вестник“, 1999, бр. 18, 15-31 октомври.

Алиена ИВАНОВА

Човекът

„Кога гледам Твоите небеса – дело на Твоите пръсти, месечината и звездите, които си поставил, казвам си: що е човек, та го помисли, и син човечески, та го спомогаш? Помисли си го с малко нещо спроти Ангелите: със слава и чест си го уеничал.“

(Пс. 8:4-5)

Наистина, каква велика загадка е човекът! Изследва дълбините на вселената, овладява енергиите на атома, надпреварва се с времето, а себе си не познава. Пред своя обркън вътрешен свят, много по-сложен и загадъчен от външния, човекът стои стъпсан, безпомощен и в пълна невъзможност да се ориентира за посоката на своето истинско щастие и благополучие. Той благоговее пред божественото, когато се моли; изпада във възторг от великите образци на творчеството, неузнаваемо е великодушен и жертвоготовен, а в други моменти от живота си е стращан в жестокостта си, в гнева, лицемерността, користолюбие, похотта към удоволствията на плътта, в сатанинската обреченост на богоборството. „Човекът не е нито ангел, нито звяр“, пише Блез Паскал, но твърде често в желанието си да бъде ангел, постъпва като звяр.*

В древност-елинската мъдрост успява да достигне до прозрението, че човекът е микрокосмос, т. е. същестание на всички прекрасни неща на видимата Вселена. Са отци обаче смятат, че това определение е крайно недостатъчно, нещо повече – то звучи обидно за човека. Св. Григорий Нисийски пише: „Когато нарекли човека микрокосмос, не са забелязали, че са го сравнили с качествата на комарите и мишките.“ Ясно е, че величието и значимостта на човека не могат да се търсят в неговата прилика с външния свят. За това се е доселил още Сократ. Със своята максима – „Познай себе си!“, той поставя върнатата посока в антропологията, но и ни среща с нови трудности. Ко е най-същественото от вътрешния свят на човека? Ко е го прав човек, понизен твърде малко под ангелския свят? Сократ смята, че главното достойнство на човека е неговият разум, а основната добродетел – знанието. Но ако добродетелта е знание, защо познаващият злото и неговите ужасни последици е склонен така лесно и охотно да го върши? Сократичните не дават отговор на този въпрос. Цялата елинска философия стои безмълвна пред страшия парадокс на човешката природа – когато човек иска най-много да върши добро, тогава той постъпва като зъл гений. Често злото е по-привлекателно от доброто, върши се с удоволствие, има своето неотразимо „очарование“. Опитвайки се да разгадаят тази тайна на човека, различните религии и философски системи се абстрахират от характерната

двойственост на човешката нравствена природа и приемат за меродавна само една-та й страна. Едините виждат човека само в мрачна светлина. За тях той е непоправим егонист, чийто смисъл и цел на живота е да властва над другите и единствен да се ползва от всички земни блага. Животинското начало е основен двигател на всички негови постъпки (Фройд, Ницше и др.). Дори най-възвишените пориви на човешката душа в тези системи се разглеждат като модификация на егонистичните стремения за реализация. Другата група разбира човека предимно в оптимистична светлина. Тя не може да оцени мащабите на неговата привъзваност към злото и го обяснява като детска болест, която лесно би могла да се превърне в спочвене усилие на волята и добро възпитание. Да се говори, че човекът е грешен и зъл и че трябва да води „жъбѝтѝа борба със себе си – това за оптимистите е голяма грешка. Достатъчни според тях са промените на политическите условия и икономическата среда, за да стане неусетно човекът добър и благороден.

Единствено християнската религия, както пише Паскал, познава причините за човешкото падение и средствата да се достигнат ангелските висини. Протатор казва, че човекът е млярка на всички неща. Християнството обаче посочва, че човекът може да познае своята значимост не като се съизмерва със себе си, а с Бога. Идеята за човека е божие дело. Тя се реализира също от Бога, а Бог само може да постави за венец на Своето творение нещо наистина величествено и съвършено. Тайната на човека е скрита едновременно както вътре в него, така и в неговия Творец. Тази тайна частично се разкрива в осмислянето на библейските понятия „образ“ и „подобие“ Божии (Бит. 1:26). Мнозина са виждали в понятието „образ Божий“ отделни прояви на духовната природа на човека, които отразяват Божественото – разум, морален закон, свобода, творчество. Тези качества, колкото и важни да изглеждат, не дават пълна представа за човешката същност като „образ Божий“. Християнската антропология смята понятието „личност“ като по-пълно (интегрален) аналог на библейските понятия „образ Божий“ и „подобие Божие“. Божият образ е непознаваемо в пълнота, защото, според св. Григорий Палама, той е образ на Непозобразимия Бог. Божият образ е онова онтологично ядро у човека, което го прави съроден с Бога и с тайната на Троицността (Ипостасно) единство. Затова и осмислянето на понятията „образ“ и „подобие“ Божии става възможно едва след като са отци от IV век полагат здравите основи на християнската триадология (догмата за Св. Троица). Божият образ е даденост, а Божие подобие е задача, цел за достигане чрез нравствено усъвършенстване. „Възлюбени – пише св. Иоан Богослов, – сега сме чеда Божии; но още не е станало явно какво ще бъдем. Знаем само, че кога стане явно, ще бъдем подобни Нему“ (1 Иоан. 3:2). Същата мисъл в светоотечески дух е изказана и от св. Максим Исповедник: „По образ Божий са всички разумни същества, а по Негово подобие са само добрите и мъдрите.“ Казана е езика на съвременната християнска антропология, мисълта на св. Максим Исповедник изглежда така: „Човек е явява лице при своето раждане. Личност той става при своето свободно усилие да постигне нравствените задачи, поставени от Творец“ (С. Пека. Философска антропология, Рим, 1970 г.). Понятието „личност“ свързва в диалектично единство библейските понятия „образ“ и „подобие“ Божии. Личността е естеленост на човешката природа, мисълът на осъществената божествена идея за човека. Природата на човека се явява чрез личността, усъвършенства се и постига крайната цел на своето битие – да бъде съобразна на Бога, да отразява Неговите свършенства в този свят. „Не човекът трябва да бъде спасяван от света, пише Владимир Лоски, а Вселената от човека, защото човекът е спотас на целия Космос... Светът върви след човека, защото е неговия природа, „антропосфера“... Когато човекът постигне „теосиас“ – да стане по благодат това, което е Бог по природа (св. Максим Исповедник), тогава и светът ще тръгне след него, ще се възвърне към първоначалния си съвършен порядък. Разбира се, тази велика трансформация на човека и света е невъзможна без Божията благодат и съдействие. Богоподобие е и нравствена задача, поставена от Иисус Христос: „Бъдете съвършени, както е съвършен и Небесният ваш Отец“ (Мат. 5:48). Борбата за нравствено съвършенство е

ВЯРА, ЦЪРКВА, ОБЩЕСТВО

Пир или слава

Църковните празници напоследък намират място в светските медии единствено благодарение на зрелищните народни традиции и обичаи, които ги съпътстват. И тази година бяхме свидетели на съфурята с бодядването на великденски яйца, приготвяне на козунаци и трапези, покрай които пасхалната служба на Възкресение Христово мина някак незабелязано. Гергьовден пък медиите белязаха единствено с темата за гергьовското агне. Какво да кажем за Никуден, Трифон Зарезан, Тодоревден, когато на преден план излиза рибното ястие, виното и конните надбягвания. Популяризирането на народните обичаи и традиции, без обаче да се осмисли духовният смисъл, който Църквата е вложила в тях, днес ни изправя пред сериозен проблем. Все по-често срещаме хора, които не вярват в Христовото благовестие, а в същото време ревниво и усърдно отдават почит на определен светец. Един вярва само в св. Николай, друг само в св. Георги. Подобно убеждение се дължи, от една страна, на невежество по отношение на християнския култ и непознаване живота на самите светци, а от друга – на склонността на човешката природа, когато се отдалечава от Бога да се отдава на идолопоклонство. Срещу издигането на кумири на „онова, що е горе на небото, што е долу на земята, и што е във водата под земята“ се изправя втората Божия заповед с безрекословното „не им се кланяй и не им служи“. Християните са убедени в универсалното значение на заповедта, макар мнозина да възразят, че суетната вяра и поклонението на кумири е пагент на невежите и необразовани хора. В действителност се оказва, че идолопоклонството не е само продукт на невежеството, а придобиването на знания не води неминуемо до здрава вяра. В контраст на философското учение, което противопоставя знаниято на греха, ап. Павел разкрива изтощителната борба, която води нашият разум с греха и невъзможността да му противостоим: „а членовите си виждам друг закон, който воюва против закона на моя ум и ме прави пленник на греховния закон, що е в членовите ми“ (Рим. 7:23). Идолопоклонството е откъсване от Бога и представлява осакатяване на жизнената необходимост на човешката душа за общение с нейния живоносен източник.

Противоречивото отношение на т. нар. „традиционен“ християнин, който, от една страна, заявява, че почита определен светец, а от друга – отричва източника на светостта Христос, е прикрита форма на идолопоклонство. Ярък пример за това как едновременно с възстановяването си традицията се откъсва от своите корени и се съчетава със суетна вяра е „празнуването на светец“ (различно от имения ден), обичай разпространен в някои области на Северна България. Този празник през последните десетилетия по обективни причини загубил

ва наследствения си характер и днес мнозина не познават действителния му смисъл. Липсата на приемственост е причина днес с жребий да се определя честваният светец или църковният празник. И това не било толкова странно, ако този ден не се отбелязваше единствено с богато уютен сред роднини, напомнящо поредното фамилио събиране, в което Църквата е излишна, а свещеникът няма работа. За тези, които знаят, че празникът е свързан с Църквата, но самите те не са практикуващи християни, това е единственият им досег с храма, „за да запалят свец за здраве“.

Празнуването на светец или „кръстна слава“, както е известен в Сърбия, е голям семеен празник. Както християнският храм е посветен на празник или Божи угодник, така и домоът, като малък храм, се посвещава на Божи угодник – като посредник и застъпник пред Бога. Смята се, че този обичай води началото си от покръстването на рода. В деня на първото кръщение във фамилията тя приема за своя покровител светец, чиято памет се чества. Оттук идва и названието „кръстно име“, а на празника „кръстна слава“. По този начин Църквата се противопоставя на политейстичната вяра на народа, който търсел закрила в много различни богове.

Празникът се отбелязва в Сърбия по следния начин – няколко дни преди това в дома пристига свещеник и пред иконата на светеца се освещава вода. С нея се поръсва за здраве домоът, а с остатъка се замесва хляб, пита. Приготвя се и славско жито. Славската пита се занесна в храма или се освещава у дома от свещеник. Според традицията „славната“ се предава от баща на син.

За съхраняването на този обичай в нетинския му вид доприняса грижата на Сръбската православна църква, която на архиепископския събор от 1985 г. се произнася, че това е празник на „малката църква“ и напомня за задължението на сина, създадено семейство, да прославя кръстното си име.

Обичаите и традициите разкриват културата, бита на народа, пропити са с темперамента му. Да ги отхвърлим означава да се откажем да вникнем в народопсихологията. Именно за това Православната църква промислително не повела борба за премахване на обичаите, които в основата си често са езически, а ги посвещава на паметта на Божи угодник или ги свърза с християнски празник.

Днес, когато възстановяването на традицията предхожда възраждането на религиозното съзнание у „традиционни християни“, сме изправени пред един вид модерно идолопоклонство. Изходът от него не е в разрушаване на традициите, а в преосмислянето им в духа на православното християнско учение.

Мария ИВАНОВА

жето царство, което е вътре в душата (Лука. 17:21), и разбира се, че се създаде да обича и да бъде обичан. Разбира и още по-великата истина, че тази любов е йерархична. Първо трябва да обича Бога, след това – ближните и накрая себе си. Обратният порядък винаги носи гибел както за човека, така и за света. Човекът е велик не защото може да стане човекобог, а защото следвайки Богочовека, може да стане бог по благодат.

Познал любовта на Бога и отвърнал Му а любов, човекът може накрая да открие смисъла на своето битие и да стане подобно на блажени Августин: „Ти си създад за Тебе и неспокойно е нашето сърце, докато не намери в Тебе покой“ (Изповеди, I, 1).

Димитър МИТЕВ

Семинаристи се грижат за сираци

„Нова заповед ви давам, да любите един другото; както ви възлюбих, да любите и вие един другото“ (Иоан. 13:34)

Просветителският дух и милосърдното чувство доведоха на 20 и 21 април петима ученици от Софийската духовна семинария „Св. Иван Рилски“ в Дома за деца-сирачи до предучилищна възраст в с. Георги Дамяново (обл. Монтана). Семинаристите са членове на младежкото дружество „Милосърдие“, чиято основна цел е, следвайки евангелското послание за любов към ближните, учениците да помагат на нуждаещите се и духовно търсещи деца, лишени от родителско внимание и любов. 30-те деца от дома, на възраст от 3 до 7 години, откликнаха с обич и доверие на думите на петимата семинаристи, които им разказаха за големите празници на сватата Православна Църква – Лазаровден и Цветница. С тяхна помощ дори и най-малките изработиха свои апликации с пролетни цветя и украсиха дома с тях. Всички заедно произнесоха Господнята молитва с надежда за Божиата закрила и милост. В следобедните слънчеви часове градината на дома се огласи от детски радостни възглasi и игри. Вниманието към всяко дете, към по-будните, но и към трудно общуващите, при-

Семинаристите с игумена архимандрит Емилиа пред манастирския храм

ната духовна мисия и породиха нови идеи за занимания с децата.

Учениците намериха сърдечен поддрон в Лопушанския манастир „Св. Иоан

Деца-сирачи със своите нови приятели от Софийската духовна семинария

Предтеча“. За богатата духовна история на манастира им разказа игуменът архимандрит Емилиа. Крепител на православния дух повече от 300 години, тук за поклонение на върващите са съхранени едни от най-изкусно изобразените икони на братята Станислав и Никола Доспевски, както и олтар, изработен от майстори на Самоковската художествена школа. Учениците участваха и във вечерните великопостни служби, отслужени в пар-

раклиса „Рождество Богородично“.

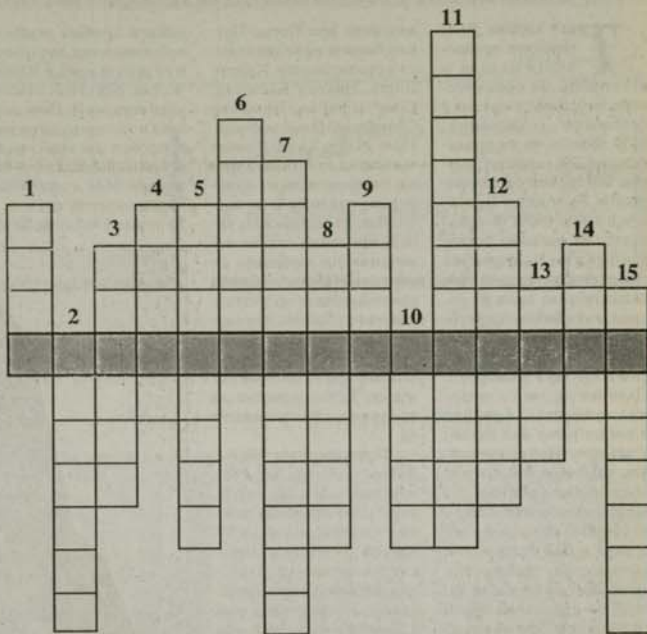
Нека делото им намери своето достойно продължение и помогне за възпитаване на тези деца в дух на християнска обич и вяра!

Теодора КАРАМЕЛСКА

ДЕТСКА ПОЩА

Кръстословица

Ако правилно решите кръстословицата, ще получите името на първия мъченик. Успех!

ВЕРТИКАЛНО:

1. Евангелист, чийто символ е телсъът.
2. Архитектурен вид църква, символизираща вечния Бог
3. Малкото име на български художник, зографисал много църкви и манастири.
4. Църковен устав, съдържащ реда на църковните служби.
5. Най-ниската степен на свещенослужение.
6. Църковен квартал.
7. Място в олтара, където се приготвят светите Дарове.
8. Богослужбена книга, съдържаща откъси от Новия Завет.
9. Един от синовете на Адам.
10. Стъпалата пред олтара.
11. Рожденият ден на Църквата.
12. Единствената молитва, която Спасителят дава на Своите ученици като образец.
13. Един от синовете на Ной.
14. Свето таинство.
15. Градът, в който християните за първи път са наречени така.

Кръстословицата подготви ученик от неделното училище по вероучение при хр. „Св. Атанасий“ – гр. Варна.

Иподякон Пламен ИВАНОВ, VI клас

БЪЛГАРСКА ПАТРИАРШИЯ • СВ. СИНОД • СИНОДАЛНО ИЗДАТЕЛСТВО НА БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА

1. Към колебаещия се във вярата
Стоян Тодоров
Цена: 2,50 лв.

2. Схингумения Мария
Макариополски епископ Гавриил
Цена: 1,60 лв.

3. Завещания от векове
Траянополски епископ Иларион
Цена: 2,00 лв.

4. Молитвеник за деца и родители
Синодално издателство
Цена: 2,00 лв.

5. Пътят на монаха
Траянополски епископ Иларион
Цена: 1,25 лв.

в „Църковен вестник“, бр. 9, 1-15 май 2000 г.

ТАЛОН ЗА ЗАЯВКА

Посочете номера и броя на избраните книги:

Име..... Презиме.....

Фамилия.....

гр./с..... п. код..... обл.....

ж.к./ул..... №..... бл..... вх..... ап.....

тел..... (Моля, потвърдете четливо с печатни букви)

Освен цената на избраните книги читателите заплащат и пощенските разходи: за 1-2 книги - 0,70 лв.; 3-4 - 0,90 лв.; 5 до 8 - 1,10 лв.; 9 до 15 - 1,60 лв.; 16 до 20 - 2,20 лв.; 21 до 24 - 3,00 лв.; 25 до 32 - 3,60 лв.

Начин на плащане чрез пощенски запис

Моля, изписвайте четливо пълния адрес на Синодално издателство:

София 1090, ул. „Оборище“ № 4

Изпращайте на адреса на издателството попълнения талон за заявка с приложена квитанция от пощенския запис.

Редакцията не носи отговорност за пари, изпратени в плик.

Бележит строител на Българската православна църква

160 години от рождението и 85 години от смъртта на приснопамятния екзарх Йосиф I

Тази година Българската православна църква и културната ни обществено отбелязва няколко бележити годишнини: 1130 години от учредяването на Българската църква; 140 години от историческия Български Великден и 130 години от издаването на фермана за създаването на Българската екзархия. Последната просъществувала цели 83 години, като нейни предшества били трима мастити духовници – екзарсите Антим I, Йосиф I и Стефан I. Първият от тях се задържал на престола 5 години и насилствено бил свален и заточен. Почти идентичен е случаят и с третия, последния български екзарх, който стоял начело на Църквата 3 години и половина и бил отстранен и интерниран. Единствено екзарх Йосиф I останал начело на църковния кораб 38 години и починал преди 85 години.

Светското му име било Лазар Йовчев Радев. Бащиният му род водел потеклото си от врачанското с. Бреница, като баща му Йовчо бил бояджия и на младини ходил на гурбет в Цариград. Майка му Ивана била калоферка, дъщеря на известния абаджия Иван Николов Бацаров. Лазар (или Лалю) бил роден на 5 май 1840 г. в Калофер като четвърто, предпоследно дете в семейството. Едва петгодишен малкият Лазар останал сирак – родителите му починали от тиф. Най-малката му сестра Гана (родена в 1843 г.) била осиротяла от калоферца Иван Клисуров, а брат му Иван (първороден) и сестра му Рада (родена в 1823 г.) били вече замомени. Именно омъжената му сестра Рада, която била бездетна, послала отглеждането на двете невръстни деца – Василя (родена в 1837 г.) и Лазар. Благодарение на грижите на сестра си и зет си Петър Неделчев (казанлъчанин, търговец на гайтан) Лазар Йовчев не познал истинските сирачески неволни, а винаги бил обкръжен от топли и сърдечна домашна обстановка.

Учещолюбивото момче учило при добри и известни учители – Никола Попфилипов, Христо Ганчев и Христо Брадинов във взаимното училище и в

класното при Ботьо Петков, бащата на великия поет-революционер Христо Ботев, Никола Касапски, Спас Зафиров, Димитър Славиди и Мехмед ефенди. През 1859 г. Лазар Йовчев завършил блестящо курса на четирикласното калоферско училище и по настояване на общинската управа временно станал помощник на любимия си учител Б. Петков. Близко едногодишното му учителстване го убедило, че е слабо подготвен за сериозна педагогическа дейност и започнал да настоява пред зет си, да му помогне да продължи образованието си.

През ноември 1861 г. Лазар и сестра му Рада пристигнали в Цариград, където зет му бил на работа и в продължение на 4-5 месеца посещавал „Великата народна школа“ – гръцки лицей в предградие Куручешме. След това с помощта на частен учител 2-3 месеца усъвършенствал френския си език. Чрез видния възрожденец Сава Филаретов, по това време секретар на руското посолство в Цариград, били направени необходимите постъпки за отпускане на руска стипендия за „в руска семинария“. Понеже резултатът много се забавил, на 17 ноември 1862 г. Л. Йовчев се записал в реномнираната френска колеж в Бебек (в околностите на Цариград), издържан от католически мисионери. Букално на следващия ден получил известие, че му е отпусната руска стипендия, но той се отказал от нея в полза на съгражданина си Димитър Филев (по-късно офицер в руската и в българската армия). На годишните изпити през 1864 г. ученолюбивият калоферец постигнал отличен успех и получил почетната награда, определена за първенеца на випуска. Калоферските първенци в Цариград решително се застъпили пред общината в родния им град да изпратят Лазар Йовчев да продължи образованието си в Парижкия университет, за да може след това да стане достоен заместник на вече застаряващия учител Б. Петков.

През септември 1864 г. Л. Йовчев заминал за Париж, където се записал студент в Литературния факултет на Сорбоната. Само за 39 месеца, живе-

ейки в крайни лишения, той завършил литература и се прехвърлил в Юридическия факултет. Именно като студент Л. Йовчев решил и започнал да си води подробен дневник, който упорито държал от 1 септември 1868 г. до 50 дни преди смъртта си, т. е. до 30 април 1915 г. В Париж

редактирал сп. „Читалище“, в което публикувал поредица от статии и рецензии.

Публицистичната дейност на младия юрист съвпаднала с получаването на църковната независимост и с изграждането на Българската екзархия. Още докато редактирал сп.

Екзарх Йосиф I

будният калоферец станал свидетел на интересни исторически събития и по-късно пред видния чешки историк и български държавник Константин Иречек споделил: „В Париж аз слушах сказките и речите на социалистите из предградията и останах консерватор“.

През лятото на 1870 г. Л. Йовчев завършил учението си и през Швейцария поел за отечеството си. В Калофер не пожелал да се прибере, въпреки задълженията си към общината и непрекъснатото безпокойство от страна на съгражданите си, затова се установил в Цариград. Тук обаче не можал да пробие в кариерата си – едва сполучил да бъде назначен като свързаничествено чиновник без заплаща в турски търговски съд. Тогава започнала и публицистичната му дейност. Първоначално сътрудничил в продължение на 6-7 месеца на в. „Македония“ (редактиран от П. Р. Славейков), а от юни 1871 г. до май 1872 г.

„Читалище“, в началото на 1872 г. той приел поканата на Смесения екзархийски съвет да стане негов секретар-писар. На 7 март с. г. в Цариград пристигнал новобранният екзарх Антим I, който намерил в лицето на екзархийския секретар ценен и лееен помощник.

С цел да се посвети изцяло и всестойно на мислата Българска екзархия, Л. Йовчев решил да се замонаши. Ето какво е записал в дневника си за 16 септември 1872 г.: „Ден знаменит! Тая сутрин дадох дума на Св. Синод, че постъпвам в духовното поприще. Отсега няма вече светски забавления; няма да мисля за моми и жени.“ Няколко дни по-късно, на 23 септември с. г., той отбелязал: „Станах калуерин под името Йосиф... в следващия ден се реши съдбата ми.“ Действително в този незабравим за него ден била решена понататъшната му съдба – до края на земния си път той ще остане расносец, об-

разпов църковен служител и ще отдаде всичките си сили и енергия за изграждането и укрепването на Българската православна църква.

Лазар Йовчев при замонашването си приел неслучайно името Йосиф. Под това духовно име се подвизавал и неговият любим вуйчо Никола Ив. Бацаров, който три години бил игумен на Калоферския мъжки манастир „Св. Богородица“ (1845 – 1848) и често вземал при себе си своя малък опосирно племеник. По-късно вуйчото изоставил расото, оженил се и посветил останалия си живот на българското просветно дело. Приемайки изоставеното духовно име на вуйчо си, Л. Йовчев искал да го възкреси и продължи с достойнство и чест. А това не било случайно име, това било фактически името на св. праведен Йосиф, оброчника (т. е. годеника) на св. Богородица. В дневника си и на други места екзарх Йосиф I е отбелязал, че винаги чества имениния си ден по време на Рождествовските празници, на 26 декември.

На 24 септември 1872 г. Йосиф бил ръкоположен за йеродякон, а месец по-късно епархийските избиратели от Одринска епархия с мнозинство от 26 гласа го избрали за свой митрополит. Обаче Високата порта по ред причини отказвала да му издаде бераг (указ). Това не отчаяло младия духовник, който от 1 декември 1872 г. станал протосингел на Българската екзархия. На 25 декември с. г. го ръкоположили в йеромонашески сан, а на Богоявление 1873 г. бил удостоен в архимандритско достойнство. Така този добре подготвен юрист и публицист сложил край на светската си кариера и поел по стълбата на духовната йерархия. В интерес на истината трябва да поясним, че никой богослов не е имал такава блажава духовна кариера, както Лазар Йовчев. Само за пет години той достигнал до най-високото стъпало – екзархийския трон, и то без всякакви корупции и подмолни партизански борби. Съдбата била твърде благосклонна към този горещ родолюбец и честен патриот. През паметната 1876 г. архимандрит Йо-

сиф бил избран за Ловчански митрополит и на 27 април с. г. с параход потеглил от Цариград за епархията си. Минал през Русе, Търново и Севлиево, като на 2 май пристигнал в Ловеч, където посрещането му се превърнало в спонтанен митинг. Но радостните вълнения на младия митрополит били помрачени от кърваните злодеяния при потушаването на Априлското въстание. Той започнал неуморно да обикаля селищата из епархията си, като установявал връзки с духовници и миряни; споделял болките и неволите на пасомите си; покровителствал млади и обкръжани революционни дейци; изслушвал оплакванията и тревогите на страдащите и отстоявал правата им пред местната турска администрация.

Една година в Ловеч преминала при различни тревоги и безпокойства, и при непрестанно старание по уреждане на църковните и училищни дела. Под датата 18 април 1877 г. митрополит Йосиф I записал в дневника си: „Получих телеграма за свалването на екзарха от поста му“. А осем дни по-късно пристигнала друга телеграма с още по-странна вест: „Получих телеграма, че съм избран за екзарх“. Изненадата му била твърде голяма. Случило се го хвърлило в пълен смут при неизвестността, в която се намирал относно развильте се в Цариград събития.

Екзарх Йосиф I застанал начело на Българската църква в един изключително труден момент: току-що била обявена Руско-турската освободителна война – съдбата на поробен български народ се решавала по бойните полета на Мизия, Балкана и Тракия; Високата порта засилвала подозрението и недоверството си от Екзархията; било разклатено единството на Св. Синод и бил разстроен Смесеният екзархийски съвет; дошло и дългоочакваното Освобождение, а след него и жестоко разпоказване на Санстефанска България от Берлинския конгрес; нарастващите финансови трудности дали също своето отражение върху църковния живот и национално-културното дело.

Следва
Ст. нс. Христо
ТЕМЕЛСКИ

ПРОДЪЛЖАВА АБОНИРАНЕТО ЗА 2000 г.

„Църковен вестник“	сл. „Духовна култура“
1 година – 14,40 лв.	1 година – 6,00 лв.
6 месеца – 7,20 лв.	6 месеца – 3,00 лв.
3 месеца – 3,60 лв.	
Цена на 1 брой – 0,40 лв.	Цена на 1 брой – 0,70 лв.

АДРЕС НА РЕДАКЦИЯТА

СВ. СИНОД, София – 1090
ул. „Оборище“ №4
тел. 987-56-11; факс 989-76-00

АНГЕЛ ВЕЛИЧКОВ
ГЛАВЕН РЕДАКТОР

Ръкописи не се връщат.

Банкова сметка на Синодално издателство на БПЦ
ТБ Бюхник, клон Европа – София, пл. „Св. Нелеля“ № 19
банков код: 660 96 608, сметка: 1018147018

Сумите да се изпращат с пощенски запис или по банкова сметка, а които да се изпращат пощенски адрес и пощенският код на получателя!

Напомниме, че „Църковен вестник“ съдържа свещени текстове и изображения и не бива да се използва за битови нужди.